

Länsstyrelsen
Västerbotten

Värdebeskrivning

1(6)

Diarienummer

2014-01-31

500-1521-2013

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIV I VÄSTERBOTTENS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn

Nummer: 3

Namn: Nedre Vojmån

Kommun

Vilhelmina (62)

Area

Totalt 8 200 ha

1 200 ha vatten (Lantmäteriets Fastighetskarta 2014)

Huvudkriterier

Område med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftsfaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Stödskriterier

1. Berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljö
 - Intresseväckande natur- och kulturvärden
 - Orördhet,
 - Stillhet, tystnad och låg ljudnivå
2. Goda naturgivna förutsättningar för friluftsliv
 - Bra vattenkvalitet
 - Område där man kan bedriva friluftsliv förhållandevis ostört
 - Förekomsten av sammanhängande gröna stråk
 - Vattenanknutna friluftsfaktiviteter t.ex. fritidsfiske och paddling
3. Goda förutsättningar för att behålla och förbättra värden
 - Naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens
 - Tålighet mot slitage i de delar som förväntas bli intensivt utnyttjade
 - Förutsättningar att vårda området
 - Förekomst av infrastruktur till området
 - Förekomst av anläggningar för friluftslivet
 - Möjlighet att bevara områden utan omfattande anordningar ("vildmarkspräglade områden")
 - Frånvaro av hinder för områdets användning för friluftsfändamål

Friluftaktiviteter

Friluftsliv inom riksintresset innefattar såväl upplevelsevärden som aktiviteter. Definitionen av friluftsliv är "vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling".

Nedre Voymåområdet har särskilt goda förutsättningar för fritidsfiske, natur- och kulturupplevelser, strövande och övernattning/tältning.

Området har också goda förutsättningar för bl.a. geocaching, svamp- och bärplockning, terrängcykling. Nedre Voymån har också potential att bli ett bra paddelvatten.

Beskrivning av områdets värden

Voymån (Våajmoe), från Vojmsjön (Våajmoe) till utloppet i Volgsjön, kännetecknas av forsar, strykor och sel som avlöser varandra utefter hela sträckan. I de delar som översvämmas av vårfloren finns flera fjällväxter.

Voymån erbjuder ett särskilt bra fritidsfiske. Harr- och sikbestånden är av god kvalitet. Fiskekort finns allmänt tillgängligt genom de tre fiskevårdsområdena. Vid fiskeplatserna finns stigar och grillplatser. Längs Gråtanån finns några av länets längsta fångstgropssystem. Väg E 45 korsar Voymån flera gånger, vilket gör älvssträckan lättillgänglig.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden

Områdets karaktär av vildmarkspräglad vattendrag bibehålls. Särskild vikt läggs vid att bevara de delar som kännetecknas av orördhet och större sammanhängande gröna stråk, områden som erbjuder stillhet och tystnad samt viktiga reproduktionsområden för fisk.

Åtgärder för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet:

- Bevarande och skötsel av för friluftslivet intressanta natur- och kulturmiljöer. Det innefattar också fortsatt inventering och uppföljning av naturtyper, arter, fornlämningar och kulturhistoriska miljöer för att säkerställa långsiktigt bevarande och bra information till besökare.
- Säkerställa delområden med lägre grad av infrastruktur, service och friluftsanläggningar för att möjliggöra mer vildmarkspräglade upplevelser (orördhet, stillhet, låg ljudnivå), kombinerat med delområden med högre grad av tillgänglighet.
- Stärka områdets möjligheter till natur- och kulturupplevelser samt utöva olika friluftaktiviteter genom t.ex.
 - bra information bl.a. med avseende på marknadsföring, natur- och kulturvägledning, fiskeinformation, webb, appar, kartor och skyltning om intressanta besöksmål.
 - säkerställa goda allmänna kommunikationer till området som t.ex. buss, tåg och flyg.
 - underhåll av vägar till och inom området.

- goda möjligheter att röra sig mellan för friluftslivet intressanta platser med exempelvis buss inkluderat nödvändig infrastruktur som parkeringar, möjligheter att lägga i kanot med mera.
 - skötsel och nyanläggning av friluftsanläggningar som leder, rast- och fiskeplatser.
 - utbud av olika övernattningsoptioner och möjlighet att köpa mat.
 - tillgängligt dricksvatten av god kvalitet.
 - utveckling av långsiktigt hållbar turism, exempelvis guidade turer och fiske.
 - bra möjligheter att köpa fiskekort och hyra utrustning för olika friluftaktiviteter som till exempel fiskeutrustning och kajak.
- Lokalisering och utformning av anläggningar och friluftaktiviteter så att värdefulla natur- och kulturmiljöer inte försämras. Till exempel förebygga erosion eller slitage genom bl.a.
- kanalisering av besökare längs leder och till fiske- och rastplatser i de delar som nyttjas mest intensivt.
 - ett väl förvaltad och långsiktigt hållbart fiske.
- Samordning av olika friluftsupplevelser och aktivitetens behov vid planering av områdets nyttjande, exempelvis i samband med restaurering av älvsträckor för att förbättra fiskföring tas hänsyn till behovet av framkomlighet vid paddling.
- Samverkan mellan olika aktörer (t.ex. kommun, länsstyrelsen, natur- och friluftorganisationer, fiskevårdsområden, lokala föreningar och turistorganisationer) vid planering, lokalisering och drift av friluftsanläggningar för ett långsiktigt hållbart nyttjande av området.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden:

- Åtgärder som i sig eller i kombination med andra ingrepp påverkar områdets förutsättningar för natur- och kulturupplevelser samt möjligheten att bedriva friluftaktiviteter som t.ex. fiske, paddling, naturstudier och vandring. Områdets upplevelsevärden kan reduceras av exempelvis
- ljud- och ljusstörningar samt försämrade landskapsbild från vildmarkspräglade områden och för friluftslivet intressanta besöksmål, leder, fiske- och rastplatser, utsiktspunkter o.dyl.
 - anläggningar, stängsel eller privatisering som ger försvårad åtkomst till för friluftslivet intressanta platser.
- Negativ påverkan på för friluftslivet viktiga mark- och vattenmiljöer genom t.ex. föroreningar, förorening och grumling av vattenmiljöer, vattenreglering, vandringshinder för fisk, omfattande avverkningar, grävning och schaktning i intressanta geologiska miljöer, överfiske, inplantering av främmande arter, spridning av sjukdomar samt andra störningar på djur- och fågellivet eller leksträcker för fisk.

Områdets huvuddrag

Vojmån (Vualtjere) bjuder på ett vildmarkspräglad landskap där flera forsar, strykor och sel avlöser varandra utefter hela sträckan. I översvänningsområdena som gödslas av vårfloden återfinns fjällväxter som t.ex. fjällruta och svarthö. I Gråtanån vid sammanflödet med Vojmån växer ett stort bestånd av klådris. Nedre Vojmån är berörd av vattenkraftsutbyggnad genom regleringsdammen i Vojmsjöns nedre ände och kraftstationen i Gubbselforsen.

Harrfisket räknas som det bästa fisket i Vojmån men också siken är intressant, speciellt för flugfisket. Man kan även få öring och i selen finns gädda eller abborre. Vintertid kan man ispimpla efter abborre, mört och gädda. Bra fiskeplatser finns till exempel vid Åkroken, Bredselet, Lill-Stenforsen, Högremsforsen, Stridikselforsen, Bäskele, Strömselforsen och Gubbselforsen. I det fiskrika vattendraget trivs också utter.

Längs Vojmån finns flera forntida bosättningar som ger en god bild av de förhistoriska fångstkulturernas levnadsvillkor. Bland annat vid Gråtanån och Volgseleby (Vuakasovvene) finns omfattande fångstgropssystem och boplatsvallar från stenåldern.

Inlandsvägen, E45, passerar området flera gånger. Flygplats finns i Vilhelmina (Vualtjere) och järnvägen, Inlandsbanan, går förbi Vilhelmina och Vojmåns station. Efter i stort sett samtliga strömsträckor, från Vojmsjödammen ner till utloppet i Volgsjön, finns det stigar som följer ån och rastplatser. Service och övernattnings erbjuds bl.a. i Vilhelmina.

Områdets avgränsning

Riksintresseområdet har avgränsats från dammen i Vojmsjön till utloppet i Volgsjön. Intressanta fornlämningsmiljöer vid Gråtanåns utlopp i Vojmån ingår i riksintresset. De översta delarna av Vojmån ingår också i riksintresset Södra Lapplandsfjällen.

Området är avgränsat i skala 1:50 000. Det innebär att gränserna inte ska tolkas som exakta vid användning av större skala. Åtgärder utanför såväl som innanför riksintressets gränser kan påverka områdets värde för friluftslivet beroende på vad som görs och vilka typer av friluftsliv som utövas inom det berörda området. Namn på platser anges i enlighet med Lantmäteriets kartor.

Planering och säkerställande

Nedre Vojmåområdet berörs av följande skyddsformer:

- Fornlämningar och kulturmiljöer enligt Kulturmiljölagen
- Strandskydd 7 kap 13-18 §§ Miljöbalken

Andra riksintressen som berörs

- Riksintresse för Naturvård 3 kap 6 Miljöbalken: Fågelsjöåsen-Vojmån (NRO24094)

- Riksintresse för Kulturmiljövård 3 kap 6 § Miljöbalken: Gråtanån (KRO24047), Basksele (KRO24043)
- Riksintresse för Rennäring 3 kap 5 § Miljöbalken för Vilhelmina norra sameby
- Riksintresse för Kommunikationer 3 kap 8 § Miljöbalken: väg E45

Övrigt underlag

Nedre Vojmån omfattas av översiktsplan för Vilhelmina (2000), fördjupad översiktsplan för Östra delen (2000) och Centralorten (2000) samt vindkraftplan för Södra Lappland (2009).

Arbete med utpekande av LIS-områden pågår (2013). Arbete med ny översiktsplan tillsammans med Dorotea och Åsele har påbörjats men inga samrådshandlingar finns (2013).

Referenser

Strategier och planer

- Dorotea, Vilhelmina, Åsele kommuner. 2009. *Vindkraftplan för Södra Lappland – tillägg till översiktsplan.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1991. *Västerbotten genom tiderna. Del 1. Kulturmiljöer av riksintresse i Västerbottens län.* Meddelande 2:1991.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Det värdefulla odlingslandskapet. Program för bevarande av natur- och kulturmiljövården.* Meddelande 2:1993.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2001. *Riksintressen för naturvård Västerbottens län.* Meddelande 4:2001.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av våtmarker i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2012. *Kulturmiljöstrategi Strategi och tillståndsbeskrivning för kulturmiljöverksamheten 2012-2014.* Meddelande 17:2012.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2013. *Hur mår miljön i Västerbottens län? Uppföljning av miljötillståndet Länsstyrelsens arbete för att nå miljömålen.*
- Vilhelmina kommun. 2000. *Översiktsplan.*
- Vilhelmina kommun. 2000. *Fördjupad översiktsplan för Centralorten. Del av översiktsplan 2000.*
- Vilhelmina kommun. 2000. *Fördjupad översiktsplan för Östra delen. Del av översiktsplan 2000.*

Information om området, t.ex. inventeringar

- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2009. KluturAqua. *System för kulturvärdesbesökning av sjöar och vattendrag.* Meddelande 46:2009.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1990. *Sambruksformer för markanvändningsintressen inom Vilhelmina kommun inventering handlingsprogram.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Våtmarker i Västerbottens län.* Meddelande 1:1993.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2001. *Ängs- och hagmarker i Västerbottens län.* Meddelande 1:2001.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2004. *Ängs- och betesmarker i Västerbottens län.* Meddelande 2:2004.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2007. *Utter i Västerbottens län 2005-2007.* Meddelande 4:2007.
- Skogsstyrelsen. 2009. *Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag - arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven.* Rapport 1:2009.
- Sintef Energiforskning AS. 2007. *Habitatforhold for harr og ørret i nedre Vojmån.*

Naturvårdsverket. 2005. *Planering och förvaltning för friluftsliv – en forskningsöversikt*. Rapport 5468.

Wahlström, J. 2007. *Vojmån – En förstudie. Rapport Friluftsliv/Kultur*.

<http://artportalen.se>

<http://www.fiskekort.se>

<http://www.friluftsforskning.se>

<http://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten>

<http://www.laplandturism.se>

<http://www.miljomal.nu>

<http://www.raa.se>

<http://southlapland.se>

<http://www.sparfran1000ar.se>

<http://www.vilhelmina.se>

Namn och datum

Lena Lundevaller och Nina Sandvik, 2014-02-17